

ARVOINTI PEDAGOGISEN TOIMINNAN TASOLLA

Vasun arvioinnilla arkeen -seminaari

Oulu 15.2.19 klo: 12.45-13.30

KT Sanna Parrila, Ediva www.ediva.fi

sanna.parrila@ediva.fi

HYVINVOINTIA
JA OPPIMISTA,
LASTENTYVÄKSI

MITÄ ON ARVIOINTI?

- Arviointi on aina ARVOTTAVAA toimintaa, jossa määritellään jonkin asian tai toiminnan ARVO (hyvä-huono-keskinkertainen...)
- Arviointi on inhimillistä, jokapäiväistä toimintaa

”Paha on paha ja hyvä on hyvää. Arvioinnin tehtävänä on selvittää kummasta on kysymys.” (Scriven 1991)

- Arviointia ei voi koskaan olla ilman arvoja!
- Arvioitavien asioiden valinta osoittaa jo sinällään, mitä arvotamme hyvässä varhaiskasvatuksessa => kuka päättää mitä arvioidaan ja miten?
- Olemmeko tietoisia arvioinnin taustalla olevista arvoistamme? ARVOTIETOISUUS
- Vanhempien ja henkilöstön arvojen samankaltaisuus?
- Mihin suhteutamme arviointimme (arviointiperusta)? Tiedämmekö riittävästi?

ARVIOINTI (Karvin julkaisuja 24:2018)

tarkoittaa toiminnan tai asian **peilaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin**. Se on toimintaa koskevan tiedon järjestelmällistä keruuta, analysointia ja tulkintaa. Arvioinnilla pyritään vastaamaan siihen, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja saatu aikaan se, mitä on tavoiteltu sekä onko tarvittavia muutoksia toimintaan tehty. Arviointi on myös arvottamista: asetettujen kriteereiden ja tavoitteiden perusteella arvioija päättelee, onko toiminta hyvää vai huonoa.

VARHAISKASVATUKSEN ARVIOINNIN VIITEKEHYKSENÄ KEHITTÄVÄ ARVIOINTI

- perustuu toimijoiden väliseen luottamukseen, avoimeen keskusteluun ja dialogiin
- arviointia tehdään ennen kaikkea **oman toiminnan kehittämiseksi**, ei ulkopuolista arvioitsijaa tai muuta tahoa varten => **arviointitulosten hyödyntäminen!**
- arvioinnin tarkoituksena ei ole tulosten vertailu tai järjestykseen laittaminen, vaan toiminnan kehittäminen kulloisestakin lähtötilanteesta käsin
- korostetaan toiminnan suuntautumista tulevaisuuteen, mitä tehdään toisin, miten mahdollistetaan **yhteinen oppiminen ja kehittäminen**
- arvioinnissa korostuu vertaisoppiminen, vertaisarviointi sekä hyvien käytäntöjen avoin jakaminen ja hyödyntäminen
- prosessiarvioinnin merkitys korostuu jälkikäteisarviointiin sijaan
- neljä keskeistä periaatetta ovat **osallisuus, monimenetelmäisyys, mukautuvuus** sekä **läpinäkyvyys**

ARVIOINNIN MERKITYS JA TARKOITUS VARHAISKASVATUKSESSA

20 § Osallisuus ja vaikuttaminen (varhaiskasvatustilaki 540/2018)

- Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.
- Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

23 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä lapsen tuen tarvetta, riittävyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava, ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät.

24 § Varhaiskasvatuksen arviointi (varhaiskasvatustilaki 540/2018)

- Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.
- Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

ARVIOINNIN TARKOITUS JA VELVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018)

Miten vasu täydentää ja tarkentaa arvioinnin velvoitteita?

- Toiminnan arvioinnin tarkoituksena
  1. tukea varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä
  2. parantaa lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä
  3. paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta ja kehittäminen
- Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.
  - ✓ *toteutuuko pedagogiikka vasun ja vakalain sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti?*
- Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Systemaattinen arviointi edellyttää järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää.
- Järjestäjä- ja yksikötason arviointi ja sitä tukeva, toimiva arviointijärjestelmä ovat keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti.

ARVIOINNIN TARKOITUS JA VELVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018)

Miten vasu täydentää ja tarkentaa arvioinnin velvoitteita?

- Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään *kansallisen tason* sekä *järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason* näkökulmista.
- **Kansallinen taso:** KARVI (www.karvi.fi/varhaiskasvatus) Tehtävät: 1) Tukea tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa => [Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset](#) (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018). 2) Toteuttaa kansallisen tason ulkoista arviointia => [Varhaiskasvatussuunnitelman 2016 toimeenpanon arviointi](#) (Karvin julkaisuja 16:2018)
- **Järjestäjätaso** (kunta): Tehtävät: 1) Seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa, 2) Päättää järjestäjä- ja yksikötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista (systemaattinen arviointi edellyttää toimivaa arviointijärjestelmää), 3) Tuottaa ajantasaista, julkista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta päättäjille, huoltajille sekä henkilöstölle. 4) Varmistaa, että lapsille ja heidän huoltajilleen järjestyy mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin säännöllisesti (yksikkö- ja/tai kuntataso) => kuvattava miten lapset ja huoltajat osallistuvat paikallisen vasun laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen (s.8)

ARVIOINNIN TARKOITUS JA VELVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018)

Miten vasu täydentää ja tarkentaa arvioinnin velvoitteita?

- **Yksikkö taso:** Tehtävät: 1) Toteuttaa suunnitelmallista ja tavoitteellista itsearviointia toiminnan kehittämiseksi ja laadun ylläpitämiseksi, 2) Toteuttaa arviointia ja kehittämistä kunnan arviointiin liittyviä menettelytapoja (arviointijärjestelmä) noudattaen ja 3) Mahdollistaa lasten ja heidän huoltajiensa osallisuuden arviointiin sekä lapsen vasun (yksilötaso) että toimintayksikön / ryhmän tasolla
- Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt.
- **Yksilö taso:** Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä lapsen tuen tarvetta, tuen riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava, ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla lapsen kanssa työskenteleviltä henkilöiltä tai lapsen huoltajalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen.
- HUOM! KARVI käyttää eri arvioinnin tasoja jäsentäessään käsitettä **pedagogisen toiminnan taso**, jolla viitataan lapsiryhmissä toteutettavaan arviointiin

ARVIOINTI VASUSSA

- mitä kaikkea arvioinnin suhteen pitää paikallisessa vasussa kuvata

- miten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa
- miten lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa
- miten arvioinnissa saatuja tietoja hyödynnetään varhaiskasvatuspalvelujen johtamisessa ja kehittämisessä
- miten arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan
- lisäksi paikallisessa vasussa kuvattava:
- toimintakulttuurien kehittämisen tavoitteet ja niiden arviointi (s. 31)
- varhaiskasvatuksen käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt (s.31)
- eri yhteistyömuotojen arvioinnin käytännöt (s. 31)
- pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen periaatteita sekä seurannan ja arvioinnin käytäntöjä (s.48)
- lapsen tuen tarpeiden arviointi ja käytännöt (s. 53)

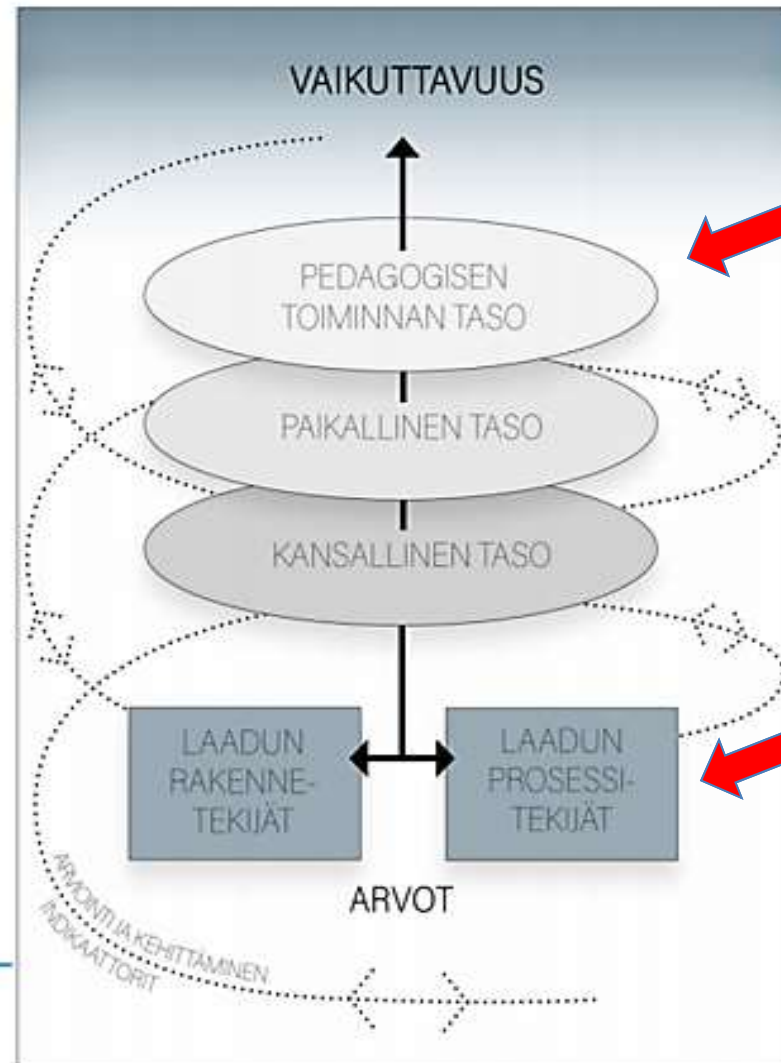

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen malli

ARVIOINNIN TULEE OLLA:

- systemaattista
- tavoitteellista
- jatkuvaa
- suunnitelmallista
- johdettua

=> tulee palvella pedagogiikan kehittämistä

Lapsiryhmissä tapahtuva arviointi.

Yksikkö ja tiimitason arvioinnin painopiste!

Kaikki laadun prosessitekijät kohdentaa arvioinnin pedagogiikan toteutumisen tasolle

KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Laadun rakennetekijät ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä tekijöitä, joita määrittävät ja säätelevät esimerkiksi lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat ja ne ovat sen vuoksi suhteellisen pysyviä. Liittyvät siihen, kuka vastaa varhaiskasvatustoiminnasta, missä toimintaa toteutetaan ja millaiset puitteet toiminnalle luodaan.

Prosessitekijät ovat varhaispedagogiikan ydintoimintoja ja yksikön pedagogista toimintakulttuuria, joilla on edelleen suora yhteys lapsen kokemuksiin. Laadun prosessitekijät kuvaavat miten varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan.

Laadun indikaattori on konkreettinen ja todennettavissa oleva kuvaus laadukkaan varhaiskasvatuksen olennaisista ja tavoiteltavista ominaisuuksista. Indikaattori on **tavoitetaso** ja siten mittaamisen perusta, jonka avulla moninaista tietoa voidaan tiivistää helpommin hallittavaan ja ymmärrettävään muotoon. Varhaiskasvatuksen laadun indikaattorit luovat pohjan kansallisesti yhtenäisille toimintatavoille ja periaatteille, joiden mukaisesti varhaiskasvatuksen arviointia ja sitä seuraavaa kehittämistä voidaan toteuttaa.

Kriteeri tarkoittaa arviointiperustetta. Se on indikaattoria tarkemmin määrittävä tai niitä erotteleva ominaisuus. Laadukriteeri on laadun määrittämisen perustaksi valittu ominaisuus. Kriteerit ovat selkeitä, käytäntöä kuvailevia väittämiä tai kysymyksiä. Arvioitavaa toimintaa verrataan kriteereihin, jonka perusteella voidaan tehdä päätelmiä siitä, miten hyvin ja millä tasolla kriteerit toteutuvat toiminnassa.

VARHAISKASVATUKSEN LAADUN PROSESSITEKIJÄT

PROSESSITEKIJÄT

1. Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus
2. Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen
3. Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt
4. Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla
5. Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri
6. Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö
7. Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

ESIMERKKI INDIKAATTOREISTA

1. Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstön sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.
2. Henkilöstö on vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa tavalla, joka vastaa lasten kehitystä, kiinnostuksen kohteita sekä oppimisen valmiuksia.
3. Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.
4. Henkilöstö käyttää kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. Henkilöstö mukauttaa kielenkäyttönsä lapsen kokemusmaailmaan, sanoittaa toimintaa kielellisesti ja innostaa lapsia päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen omien edellytystensä ja taitojensa mukaisesti.
5. Henkilöstö huomioi ryhmän kaikki lapset ja ymmärtää lasten erilaisia ilmaisun tapoja.

- Indikaattorit pitää konkretisoida tarkemmiksi kriteereiksi eli arvioitavaan muotoon => arvioinnin työkalu

INDIKAATTOREISTA KRITEREIKSI JA ARVIONNIN TYÖKALUKSI

- Indikaattorista kriteereiksi esimerkiksi näin:
  - ✓ Indikaattori: ”Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.”
  - ✓ Kriteeri (esimerkki 1): ”Henkilöstö varmistaa päivittäin, että kaikille lapsille osoitetaan lämpöä, kiintymystä ja hyväksyntää.”
- Arviointiskaala voi olla monen tasoinen (esim. [Varhaiskasvatusympäristön arviointi](#))
- Tärkeää käydä yhteistä avaavaa pedagogista keskustelua indikaattoreiden pohjalta, yhteinen oppimisprosessi, yhteinen ymmärrys

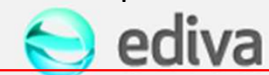
VARHAISKASVATUKSEN LAADUN PROSESSITEKIJÄT

PROSESSITEKIJÄT

1. Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus
2. Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen
3. **Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt** →
4. Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla
5. Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri
6. Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö
7. Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

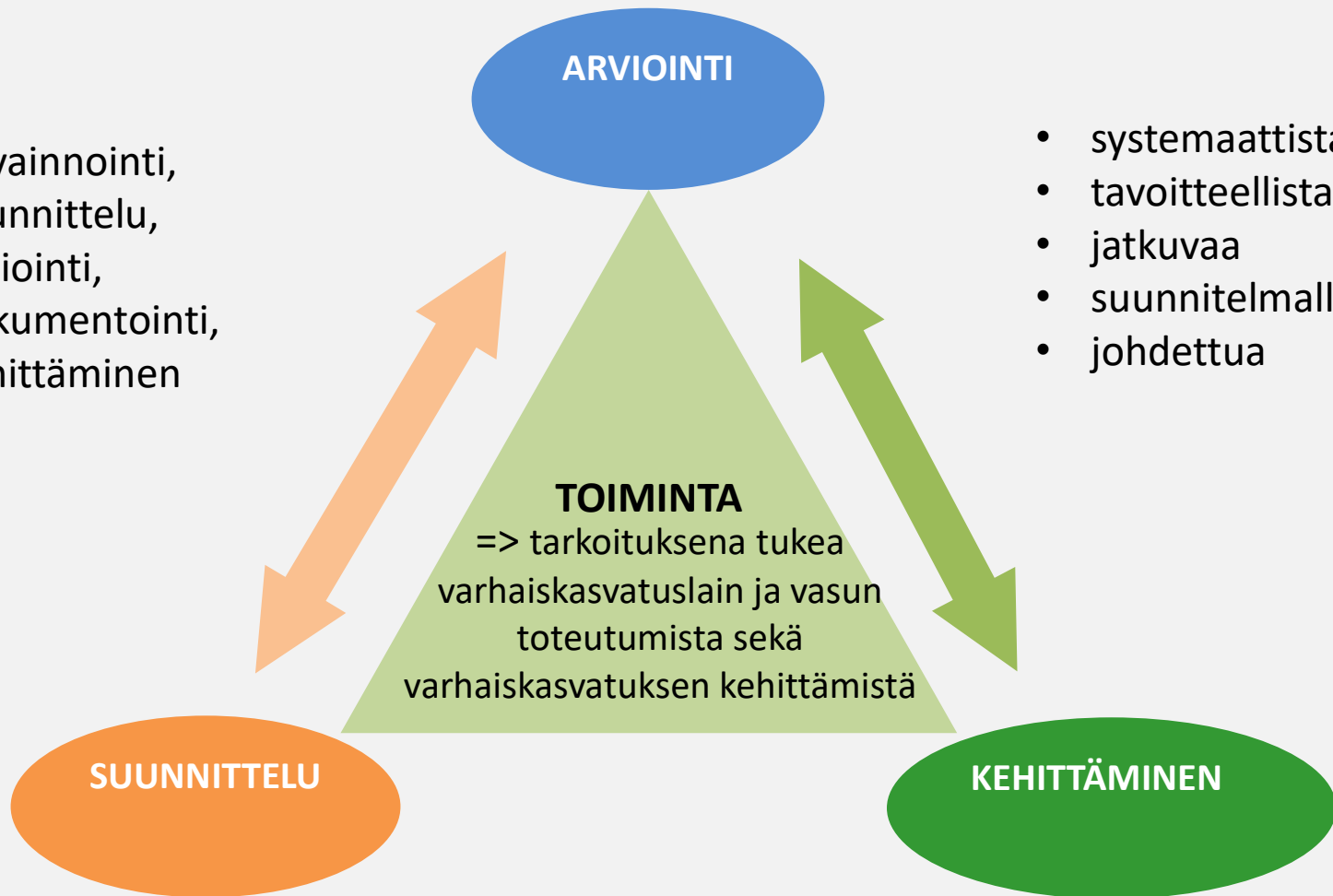
ESIMERKKI INDIKAATTOREISTA

8. Varhaiskasvatuksen toiminta on lapsille merkityksellistä, oppimaan haastavaa sekä innostavaa
9. Henkilöstö ja lapset toteuttavat yhdessä leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka tarjoaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Toiminta edistää oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen alueiden tavoitteiden toteutumista.
10. Lapsen yksilöllisyys huomioidaan niin, että jokainen lapsi oppii tunnistamaan ja löytämään omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa.
11. Ruokailutilanteet, lepoaikat, siirtymät, pukemistilanteet ja muut perustoiminnot toteutetaan pedagogisesti tavoitteellisesti.
12. Lapsen yksilöllinen tuen tarve tunnistetaan, Henkilöstö arvioi tuen tarvetta yhdessä huoltajien kanssa ja lapselle järjestetään tarvittaessa tarkoituksenmukaista tukea monialaisessa yhteistyössä.
13. **Henkilöstön ja lasten yhdessä suunnittelema ja rakentama pedagoginen oppimisympäristö kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan. [Oppimisympäristöä](#) arvioidaan ja muokataan säännöllisesti lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaisesti siten, että se haastaa ja innostaa lapsia oppimaan.**
14. Henkilöstö rakentaa päivittäiset siirtymätilanteet joustaviksi ja johdonmukaisiksi siten, että päivän kokonaisuus muodostuu lapsen hyvinvointia ja oppimista tukeväksi.

ARVIOINNIN KAKSI TEHTÄVÄÄ JA TARKOITUSTA PEDAGOGISEN TOIMINNAN TASOLLA

- havainnointi,
- suunnittelu,
- arviointi,
- dokumentointi,
- kehittäminen

- systemaattista
- tavoitteellista
- jatkuvaa
- suunnitelmallista
- johdettua

varhaiskasvatuksen opettajalla tiimitason
kokonaisvastuu

ARVIOINTI OSANA PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELUA

LAAJA-ALAISEN
OSAAMISEN
TAVOITTEET

1. PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI

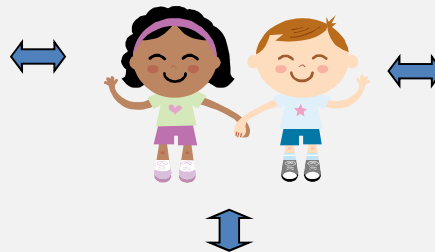
- havainnointi, suunnitelmallinen arviointitiedon keruu, lasten vasut, lasten aloitteet, valokuvat, ryhmävasu, palautteet...

ERI OPPIMISEN
ALUEIDEN
TAVOITTEET

4. TARKENNETTU SUUNNITTELU

- yksittäiset toiminnot, pienryhmät, ympäristö, projektit, **suunnittelu yhdessä lasten kanssa ...**

OSALLISUUS, LASTEN TARPEET JA MIELENKIINNONKOHTEET

2. DOKUMENTTIEN ANALYYSI / ALUSTAVA

Tiedon koostaminen tiimipalaveria varten

3. TIIMIPALAVERI / KARKEA SUUNNITTELU

Ryhmävasu (arjen pedagogiikka), ympäristön arviointi, ajankohtaisen havainnot lapsista, mahdolliset projektit

KUNTAVASU

RYHMÄVASU

LASTEN VASUT

KEHKEYTYVÄ
OPETUSSUUNNITELMA

ARVIOINTIPOHJAINEN SUUNNITTELU ARJEN TASOLLA

Arviointikysymyksiä mm:

missä leikin kehitysvaiheessa ryhmän lapset ovat, vastaako varhaiskasvatusympäristö lasten leikin kehitysvaihetta ja mielenkiinnonkohteita?

löytääkö jokainen lapsi ympäristöstä itselleen mielekästä, toimintaan innostavaa ja oppimiseen haastavaa tekemistä?

onko jokainen lapsi löytänyt paikkansa vertaisryhmässä?

minkälaisia mielenkiinnonkohteita lasten kysymykset ja leikit heijastelevat?

miten toiminnassa on edistetty eri oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen alueiden tavoitteiden toteutumista?

miltä ympäristö vaikuttaa leikkimisen, tutkimisen, ilmaisun ja liikkumisen ympäristönä? Vastaako paikallisen vasun vaatimuksia ja lasten tarpeita?

lasten oppimiseen liittyvät ajankohtaiset herkkyyskaudet?

”Tyytymättömyys tarpeeksi hyvään on kaiken kehittämisen perusta. Laatu ei ole koskaan valmis arvioinnin aikana eikä sen jälkeen.”

(Lyytinen & Nikkanen 2008)

Mitä laadukkaampaa toiminta on, sitä tarkempia arvioinnin työvälineitä tarvitaan...

